

Ehkäisevän työn materiaali lasten
ja nuorten kanssa työtä tekeville

Ehkäisevä työ Sipoossa

- Sipoon ennaltaehkäisevää työtä tehdään **neljän tuulen mallin** mukaisesti. Neljän tuulen mallissa tarkastellaan neljää ilmiötä yhtenä kokonaisuutena:
 - Mielenterveyden haasteita
 - Päihteiden käyttöä
 - Ongelmapelaamista
 - Lähisuhdeväkivaltaa
- Nämä ilmiöt ovat usein yhteydessä toisiinsa. Myös niitä ehkäisevät tekijät ovat monilta osin samoja.
- Neljän tuulen malliin kuuluu olennaisena **puheeksiotto**, jonka ajatus perustuu siihen, että jos ilmenee yksikin neljän tuulen ongelmista, kartoitetaan myös muiden tuulien mahdollisuus. Jos sinulla herää lapsesta tai nuoresta huoli, otathan huolesi aiheen puheeksi.

Taustatietoa materiaalista

- Tähän on koottu valmiita opetusmateriaaleja ennalta ehkäisevän työn teemoista eri ikäryhmien kanssa käytettäväksi. Materiaalia voivat hyödyntää kaikki Sipoon työntekijät, jotka työskentelevät lasten ja nuorten kanssa. Pääosin jokaiseen neljän tuulen teemaan on poimittu yksi koulutus.
- **Huom!** Sipoon kouluilla on velvoitteena valita joku tunne- ja turvataitokasvatuksen materiaali, jota koulu käyttää kokonaisuudessaan. Kouluille on koottu tätä varten materiaalipankki, joten voit hyödyntää myös näitä materiaaleja.

Mielen hyvinvointi

Alakouluikäiset	Yläkouluikäiset	Vanhemmat nuoret
Mieli ry:n Jotain rajaa! -opetusaineisto alakouluun • Muoto: Opetusaineisto koostuu kymmenestä oppitunnista, jonka aloitus- ja lopetusharjoitukset on suunniteltu toteutettavaksi yhteisesti luokassa ja video-osuudet joko yhteisesti luokassa tai itsenäisinä pari- tai ryhmätöinä. Vuorovaikutteisen videon tehtävät voidaan tehdä joko kirjallisina tai keskustellen opettajan harkinnan mukaan. Aineisto käsittelee kaverisuhteita ja koulukiusaamista • Kesto: Kukin video kestää n. 10 min ja sen ympärille aloitukseen ja lopetukseen on hyvä varata n. 10 min aikaa (yhteensä noin 30 min). Halutessasi voit yhdistää samalle oppitunnille useamman videon ja niihin liittyvät harjoitteet. • Linkki aineistoon: Jotain rajaa! -opetusaineisto alakouluun Ekstravinkki: Hyvinvoiva mieli oppii – oppiva mieli voi hyvin –opas sisältää laajasti tutkittua tietoa mielenterveyden edistämisestä ja tukemisesta kouluyhteisöissä	Mieli ry:n KAMU-opetusaineisto • Muoto: Neljä oppituntia, jotka rakentuvat valmiiden diojen pohjalle. Dioihin sisältyy ajoitus, ohjeistus, pohdintatehtäviä ja harjoitteita. KAMU-tunteja voi toteuttaa esimerkiksi kouluissa työskentelevät nuorisotyöntekijät työparina opinto-ohjaajan, opettajan tai kuraattorin kanssa. KAMU-tunteja on mahdollisuus toteuttaa myös itsenäisesti ja pienempinä kokonaisuuksina niin koulu- kuin vapaa-ajan ympäristöissä. • Kesto: KAMU-tunteja yhteensä (kukin kestää 45 min). Tunnit ovat muokattavissa sopivaksi myös pidemmille tuokioille/oppitunneille (esim. 60 min tai 75min). • Linkki aineistoon: Kamu-oppitunnit Ekstravinkki: Hyvinvoiva mieli oppii – oppiva mieli voi hyvin –opas sisältää laajasti tutkittua tietoa mielenterveyden edistämisestä ja tukemisesta kouluyhteisöissä.	Yeesi ry:n Mitä kuuluu -opetusaineisto • Muoto: Mitä kuuluu? -materiaalikonaisuus käsittelee teemoja: mielenterveys- ja tunnetaidot, uupumus ja jaksaminen, sosiaaliset taidot ja yhteisöllisyys, puheeksi ottaminen ja avun hakeminen. Jokainen teema muodostaa oman moduulinsa. Moodulit koostuvat videoista, keskusteluista parin tai pienryhmän kanssa sekä itsenäisesti tehtävistä harjoituksista. Moduulit on hyvä käydä läpi numerojärjestyksessä alkaen mielenterveys- ja tunnetaidoista päätyen puheeksi ottamiseen ja avun hakemiseen. • Kesto: Jokainen teema n. 30 min (voitte käydä yhden tai useamman teeman kerralla) • Linkki aineistoon: Mitä kuuluu – materiaalin oppitunnit

Päihhteet

Alakouluikäiset

EHYT ry:n Juteltaisko -oppituntimateriaali ja ohjaajan opas (5–6 –luokkalaiset)

- Muoto: Kaksi oppituntia, jotka rakentuvat oppilaiden ryhmäkeskusteluista. Materiaalia voi hyödyntää esim. opettaja, kuraattori tai nuoriso-ohjaaja
 - Ensimmäinen oppitunti: Keskustelu yleisellä tasolla tilanteista, joissa nuoret näkevät alkoholinkäyttöä ja tupakointia. Metodina tarinallinen etäännyttäminen.
 - Toinen oppitunti: keskustellaan suoremmin oppilaiden omista ajatuksista ja vapaa-ajasta. Oppitunnin pohjalta voidaan laatia materiaalia vanhemmille esitettäväksi aiheesta. Materiaali olisi hyvä käyttää esim. vanhempainillassa, mutta halutessasi materiaalin voi jakaa huoltajille myös muulla tavoin.
- Kesto: 2 oppituntia (+ halutessasi vanhempainilta samasta aiheesta)
- Linkki materiaaleihin: [Juteltaisko? - oppituntimateriaali ja ohjaajan opas - EHYT ry.](#)

Yläkouluikäiset

EHYT ry:n Bueno-opetusmateriaalit

- Muoto: Vuorovaikutteiset oppituntimateriaalit (sis. ohjaajan opas) alkoholista ja nikotiinista sekä rastirataoppitunti päihhteistä
- Kesto: alkoholi- ja nikotiinioppitunnit kestävät yhden oppitunnin verran, päihderastirata noin 90 min
- Linkit materiaaleihin:
 - Alkoholi: [Bueno-opetusmateriaali: Alkoholi 1 - EHYT ry](#)
 - Nikotiini: [Bueno-opetusmateriaali: Nikotiini 1 - EHYT ry](#)
 - Päihhteet: [Bueno Rastirata: Päihhteet - EHYT ry](#) [Bueno Rastirata: Päihhteet - EHYT ry](#) (materiaalien tilaaminen maksaa, mutta verkkoversiot maksuttomia)

Vanhemmat nuoret

EHYT ry:n Päihdeilmiö-materiaali

- Muoto: Valmis oppituntisuunnitelma (materiaalit sisältävät diat + ryhmäyttävät tehtävät, koko oppitunnille kattava ohjaajan opas, joka sisältää lisätietoa opettajan käyttöön sekä aikataulut kullekin osiolle)
- Kesto: yksi oppitunti 75–90 min
- Linkki materiaaleihin: [Päihdeilmiö - ohjaajan opas - EHYT ry](#)

Raha- ja digipelaaminen

Yläkouluikäiset ja vanhemmat nuoret

EHYT:ryn videot ja väittämätehtävät rahapelaamisesta ja digipelaamisesta

- Muoto: video + keskustelukysymykset luokalle (sekä halutessaan visailu aiheesta).
Keskustelukysymykset:
 - Digipelaaminen: Miksi peleissä on hyvä olla ikärajoja? Oletko pelannut peliä, jossa on korkeampi ikäraja kuin mitä itse olet? Kuinka paljon on ok käyttää aikaa päivästä pelaamiseen? Minkälaisia pelisääntöjä olet kohdannut? Voiko pelin kautta löytää ystäviä?
 - Rahapelaaminen: Miksi rahapeleissä on hyvä olla ikärajoja? Miksi rahapelit ovat niin koukuttavia? Missä kaikkialla olet nähnyt rahapelejä? Oletko itse tai onko kaverisi pelanneet rahapelejä? Milloin rahapelaaminen menee yli?
- Kesto: 15-45 min riippuen siitä, miten pitkään varaat keskusteluun aikaa ja teettekö molemmat aiheet sekä visailut
- Linkit materiaaleihin:
 - [Video digipelaamisesta](#), visailu aiheesta '[Digipeliväittämät](#)' (soveltuu 16-20 -vuotiaille)
 - [Video rahapelaamisesta](#), visailu aiheesta '[Rahapeliväittämät](#)' (soveltuu 16-20 -vuotiaille)

Lähisuhdeväkivalta

Alakouluikäiset

Pelastakaa lapset ry:n Kehoni on minun - materiaali

- Muoto: Opas ohjaalalle + 4 lyhyttä videota aiheesta lapsille. Oppaassa kerrotaan, miten valmistautua animaationsarjaan pohjautuviin opetustuokioihin. Opas sisältää lasten kanssa käytävän keskustelun tueksi esimerkkikysymyksiä jokaiseen jaksoon liittyen. Oppaasta löytyy myös vinkkejä siihen, miten toimia, jos lapsi kertoo kokemastaan seksuaaliväkivallasta ja kuinka ohjata lapsi tuen sekä avun piiriin. Kaikilla animaation jaksoilla on ikäraja. Kunkin jakson ikärajamerkintä on esitetty Ylen palvelussa jakson yhteydessä. Ikärajoja on noudatettava esimerkiksi opetustilanteessa.
- Kesto: Kukin video kestää noin 4 min. Lapsille on tärkeää antaa aikaa ja mahdollisuuksia pohtia ja kysellä heitä mietityttäviä asioita heti jakson katsottuaan sekä jaksojen välissä.
- Linkit materiaaleihin: [Kehoni on minun - Pelastakaa Lapset](#)

Yläkouluikäiset ja vanhemmat nuoret

Opetushallituksen Kosketus -opetusmateriaali (vain suomeksi)

- Muoto: Oppituntimateriaali väkivallasta seurustelusuhteissa. Materiaali sisältää lyhyen johdannon opettajalle, harjoitukset sisältävä esitysmateriaali sekä tunnin juoksutus/aikataulu. Opetusmateriaali käsittelee väkivaltaa seurustelusuhteissa. Se soveltuu hyödynnettäväksi erityisesti peruskoulujen luokkien 7–9 kanssa, mutta myös toisen asteen opetuksessa.
- Kesto: 1 oppitunti (n. 45-60 min)
- Linkit: [Johdanto opettajalle](#), [materiaali sisältäen harjoitukset](#) ja ryhmätyöskentelyn ja [tunnin kulku](#)

Rikosuhripäivystyksen materiaali perheväkivallasta (suomeksi ja ruotsiksi)

- Muoto: Diat opetusmateriaaliksi + tietovisa. Materiaaliin sisältyy myös video, mutta voit korvata sen Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen tuottamalla videolla kokemusasiantuntijan nuoruuden kokemuksesta. Video käsittelee parisuhdeväkivaltaa. Videoon saa ruotsinkielisen tekstiä päälle. Video sisältää seuraavat kysymykset, joista voitte keskustella pienissä ryhmissä joko videon aikana tai sen jälkeen:
 - Mistä asioista voit tunnistaa, että kaikki ei ole kunnossa seurustelusuhteen alussa?
 - Mitkä asiat saivat nuoren jäämään suhteeseen, vaikka hän halusi erota?
 - Mitkä asiat estivät tarinan kertojaa avun hakemisessa?
 - Mistä tarinan kertoja voisi hakea apua vaikeaan tilanteeseen?
 - Mitkä asiat auttoivat tarinan kertojaa saamaan apua?
- Kesto: 1 oppitunti
- Linkit: [Ohjaajan opas](#), [diat](#)